

Žalm 121

PÁN je tvoj strážca

	Preklad hebrejského textu	Preklad gréckeho textu	
Ž 121,1	Pieseň na výstupy. Dvíham svoje oči k vrchom: Odkiaľ mi príde pomoc?	Pieseň stupňov. Pozdvihol som svoje oči k vrchom: Odkiaľ mi príde pomoc?	Ž 120,1
Ž 121,2	Pomoc mi (príde) spred PÁNA, ktorý utvoril nebo a zem.	Pomoc mi (príde) <i>od</i> Pána, ktorý utvoril nebo a zem.	Ž 120,2
Ž 121,3	Nedopustí, aby sa zapotácala tvoja noha, nezdriemne ten, ktorý ťa stráži.	<i>Nedopustí</i> , aby sa zapotácala tvoja noha, <i>ani nech</i> nezadrieme ten, ktorý ťa zachováva.	Ž 120,3
Ž 121,4	Hľa, nedrieme ani nespí ten, ktorý stráži Izraela.	<i>Hľa</i> , ani nezadrieme, ani nezaspí ten, ktorý zachováva Izrael.	Ž 120,4
Ž 121,5	PÁN ťa stráži, PÁN je tvojou tŕňou po tvojej pravej ruke.	Pán ťa zachová, Pán (je) tvojou ochranou po tvojej pravej ruke;	Ž 120,5
Ž 121,6	Cez deň ťa slnko nezasiahne, ani mesiac v noci.	vo dne ťa slnko <i>nespáli</i> , ani mesiac v noci.	Ž 120,6
Ž 121,7	PÁN ťa stráži od všetkého zlého, stráži tvoju dušu.	Pán ťa zachová od všetkého zlého, zachová tvoju dušu.	Ž 120,7
Ž 121,8	PÁN stráži tvoj odchod a tvoj prí- chod odteraz až naveky.	Pán zachová tvoj príchod a tvoj odchod odteraz a až naveky.	Ž 120,8

Textové poznámky

LXX: **Pieseň** Ὕδῆ – Porov. text. pozn. k Ž 119,1 LXX.

120,1

MT: **Pieseň na výstupy** שִׁיר לְמַעְלוֹת – Na rozdiel od ostatných 14 piesní výstupov, tu sa *nomen rectum* namiesto určitého člena začína predložkou לְ vyjadrujúcou účel piesne (LXX.D, 1842). Keďže žiadna iná verzia nezachovala v nadpise túto výnimku, je možné, že ide o chybu pisára (Hossfeld a Zenger 2011, 320). LXX prekladá ako genitív, a teda, podľa prekladateľov, predložka לְ je chyba. Môže však ísť o genitívne použitie predložky *lamed*, ako je to aj pri nadpise v 123,1 v 11QPs^a (Dahood 1970, 200).

121,1

MT: **Odkiaľ mi príde pomoc?** מֵאַיִן יָבֵא עֹזִי – Veta môže byť buď priama, resp. reč-nická (SSV, SEB, SEP), alebo nepriama otázka (JM, 161g) *odkiaľ mi má prísť pomoc* (JER).

PÁN je tvoj strážca

Vg a niektoré moderné preklady (LUT, RohB) chápu מַאֲזִין ako vzťažné zámeno, vďaka čomu vzniká oznamovacia veta. Takýto preklad však má v súčasnosti menšinovú podporu (porov. Crow 1996, 38–39; Hausmann 2010, 51).

- 120,1 LXX: **Odkiaľ mi príde pomoc?** Πόθεν ἔξει ἡ βοήθειά μου; – Iný prekl.: *Odkiaľ príde moja pomoc?*
- 121,2 MT: **Pomoc mi (príde)**, dosl. *moja pomoc* – Podobne vo v. 1 MT má dosl. *odkiaľ príde moja pomoc*. LXX má v oboch prípadoch dosl. preklad ἡ βοήθειά μου *moja pomoc (príde)*. Tento slovný zvrst je rétorická figúra, pomocou ktorej sú prepojené oba verše.
- 121,3 MT: **Nedopustí... nezdriemne** אֶל־יָנוּם ...אֶל־יָתֵן – Použitie častice záporu s imperfektom môže vyjadrovať presvedčenie, že niečo sa určite nestane (GKC 107p, 109e; HALOT; porov. Crow 1996, 39), no môže mať aj význam júsívu *nech nedopustí... nech nezdriemne* (porov. Richter 2004, 406; Hausmann 2010, 48–49). Tak to prekladá aj LXX: *nedopustí... ani nech nezdriemne*.
- MT: **ten, ktorý ťa stráži** – Particípium sa môže preložiť ako **ten, ktorý ťa stráži** alebo aj ako podst. m. *môj strážca*.
- 120,3 LXX: **Nedopuť, aby sa zapotácala tvoja noha** μὴ δῶς εἰς σάλον τὸν πόδα σου, dosl. *Nedovol' kolísanie svojej nohe*.
- 121,4 MT: **Hľa** הִנֵּה – Štandardne, v starobylých prekladoch (LXX, Vg, TgTeh) takmer automaticky, sa táto častica prekladá demonštratívne *hľa* (RohB). Tu však ide o aseveratívnu, čiže potvrdzujúcu časticu (JM, 164a; PLBV, 231), ktorú možno preložiť ako *veru* (SSV, SEB), *áno* (ČEP) alebo *nie* (SEP, EIN).
- 121,5 MT: **po tvojej pravej ruke** עַל־יַד יְמִינֶךָ, dosl. *nad твоjou pravou rukou* – Ako sprievodca alebo podľa dosl. znenia ako ochranná tóna (Hossfeld a Zenger 2011, 316.327), alebo ako božský prívlastok (Crow 1996, 39).
- 121,7 MT: **PÁN ťa stráži** יְהוָה יִשְׁמְרֶךָ – Zvyčajne ide prvé sloveso jiqtol a po ňom podmet a prekladá sa júsívom (porov. Ž 128,5; 134,3). Tu je na prvom mieste podmet PÁN, preto sa jiqtol prekladá indikatívom (Hossfeld a Zenger 2011, 316), pričom Božím menom sa trikrát zdôrazňuje jeho funkcia ochrancu na začiatku v. 5.7 a 8.

Komentár

- 121,1 **Pieseň na výstupy** – Pre tento výraz porov. kom. k Ž 120,1 a text. pozn. k Ž 121,1.

Dvíham svoje oči k vrchom – Najbezprostrednejší význam tohto vyjadrenia je, že pútnik vystupujúci do Jeruzalema sa pozerá na judské vrchy, uprostred ktorých stojí Jeruzalem. Bežný výraz **dvíhať oči** znamená očakávanie a nádej (porov. Jer 3,2; Ž 123,1; 134,3; Hossfeld a Zenger 2011, 322). Hausmann hovorí v súvislosti s 123,1 aj o dvíhaní hlavy spolu s očami ako o geste dôvery (2010, 50). **K** (tým) konkrétnym **vrchom** s určitým členom môže pozerat pútnik smerujúci na Sion (porov. 133,3; 87,1). Niektorí komentátori dávajú vrchom metaforický význam, že sú to temné miesta, kde na pútnikov číhajú nebezpečenstvá (Weiser 1962, 746; Seybold 2003, 215–216). O duchovnej hodnote vrchov hovorí 125,2, kde vrchy okolo Jeruzalema chránia mesto, podobne ako PÁN chráni svoj ľud (Allen 2002, 207; Plank 1997, 154). Ceresko vidí v pojme *vrchy* spojitost s 1 Kr 20,23, kde Sýrčania bojujú s Izraelom, no nemôžu ho poraziť, pretože ich Boh je Boh vrchov (1989, 502–503). Barker dáva vrchom rovnocenne pozitívny

aj negatívny význam (záchrana aj nebezpečenstvo) vzhľadom na pútnika, ktorý sa na ne pozerá (1995, 173). Pozitívne chápanie tohto verša (porov. patr. a rab. kom.) môže byť odvodené z úlohy, ktorú vrchy zohrávajú v ostatných častiach Biblie. Tak v Gn 22 Boh na vrchu ochraňuje Izáka, v Ex 3 na hore Boh zjavuje svoje meno; v Ex 19–22 je hora miestom, kde Boh odovzdáva Izraelitom Zákon; v 1 Kr 18 Boh ohňom dokazuje, že je pravý Boh Izraelitov, v 1 Kr 19 sa Boh zjavuje Eliášovi pri vchode do jaskyne. Vrchy v dejinách Izraela (napr. Sinaj, Horeb a pod.) boli miestom stretnutia s Bohom, keďže umožňovali ľuďom fyzické aj duchovné priblíženie k nebu. Medzi nimi osobitnú úlohu zohráva Jeruzalem alebo vrch Sion. Postavením chrámu na žiadosť Boha sa stal trvalým miestom jeho prítomnosti uprostred svojho ľudu (porov. kom. k Ž 76,3; Hroboň 2018, 60–61).

Rabínsky komentár: Dvíham svoje oči, lebo keď sa niekto ocitne v obklúčení, zvyčajne dvíha zrak, aby videl, či mu niekto neprichádza pomôcť, aby s jeho pomocou odohnal nepriateľa (porov. Ibn Ezra in: Strickman 2016, 437). *Midraš k Žalmom* vidí v slovách **dvíham svoje oči** atď. pozdvihnutie vnútorného zraku pri zavŕšení čias. Najprv ľud obráti pohľad **k vrchom**, t. j. k patriarchom, potom vyššie: „V ten deň, keď Svätý, nech je požehnaný, príde súdiť ľudstvo, sa synovia Izraela budú dívať (smerom) k otcom, aby za nich prosili, ale žiadny otec nebude môcť zachrániť svojho syna, a žiadny človek nebude môcť zachrániť svojho brata. V čase úzkosti, v deň súdu, budú synovia Izraela **dvíhať svoje oči** k svojmu Otcovi na nebesiach a povedia: *Veď ty si náš Otec! Lebo Abrahám o nás nevie a Izrael nás nepozná. Ty, PANE, si náš Otec, náš Vykupiteľ oddávna je tvoje meno* (Iz 63,16 vl. prekl.)“ (*Midraš Teh* in: Braude 1959, 294). *Midraš Tan-chúma* zdôrazňuje, že jediným dôveryhodným **vrchom** medzi smrteľníkmi je Mesias, ktorého takto nazýva prorok: *Kto si ty, veľký vrch?* (Zach 4,7 SEB), a ktorý príde po vrchoch: *Aké milé sú na vrchoch nohy posla, ktorý oznamuje pokoj, posla blaha, ktorý oblasuje spásu a hovorí Sionu: Tvoj Boh kraluje!* (Iz 52,7 SEB) (porov. Feuer 1996, 1510).

Patristický komentár: Slová tohto verša spieva ten, kto sa vymanil z nepriateľského otroctva hriechu a je na ceste, ktorá vedie k Božej obci. Ten **pozdvihuje svoje oči k vrchom**, kde hľadá **pomoc**. Tú však nenašiel medzi viditeľnými vecami tohto sveta ani na vrcholoch hôr, preto sa myslou a očami ducha utieka k pôvodcovi a tvorcovi všetkých vecí tak, ako sa to spieva v druhom verši tohto žalmu. (Euzébius Cézarejský, *Commentaria in Ps.* 120,1: PG 24, 11–12) Pod týmito **vrchmi** treba podľa Augustína rozumieť veľkých a slávnych ľudí, ktorí vyžarujú svetlo pravdy. Nemajú ho však sami zo seba, ale dostali ho od toho, o kom Písmo hovorí: *Pravé svetlo, ktoré osvecuje každého človeka, prišlo na svet* (Jn 1,9 SSV), a ďalej: *Z jeho plnosti sme my všetci dostali milosť za milosťou* (Jn 1,16 SSV). Pomoc k nám teda neprichádza od vrchov samotných, ale od toho, kto ich utvoril. (Augustín, *En. Ps.* 120,4: CCSL 40, 1788–1789)

Odkiaľ mi príde pomoc? – Priamou otázkou (porov. text. pozn.), ktorú si pútnik vzápätí kladie, prezrádza dôvod, prečo vlastne uprel svoj pohľad práve na vrchy. Už v Ž 20 nachádzame reč o pomoci, ktorá prichádza od PÁNA z vrchu Sion, z prostredia kultu. Táto duchovná pomoc dokonca prevyšuje fyzickú vojenskú presilu, preto v očiach veriaceho vzbudzuje veľkú nádej. Keďže vrchy sú aj miestom plným úskalí a nástrah, je namieste otázka, či cesta tam alebo späť bude bezpečná. Na túto otázku sa pokúša odpovedať zvyšok žalmu. Je však možné, že pri pohľade na mnohé vrchy judskej vrchoviny, na ktorých sa

PÁN je tvoj strážca

od nepamäti nachádzali posvätné výšiny, žalmista chce vedieť, z ktorého z vrchov pred jeho očami mu príde ozajstná pomoc (Kraus 2003, 428–429; porov. Richter 2004, 406). V úsilí zachovať význam MT nedotknutý, Willis navrhuje kombináciu rečníckej otázky, v ktorej sa pri pohľade na vrchy sám žalmista utvrdzuje nie vo fyzickom pohľade na vrchy plné moci, resp. príbytkov bohov, ale v duchovnom pohľade na PÁNA (porov. v. 2), odkiaľ mu príde skutočná pomoc (1990, 250–251).

Rabínsky komentár: *Agra D'Pirka* prekladá slovo **יָחִי** odkiaľ [meajin] vo význame **יָחִי יְיָ** z *ničoho* [min ajin] a vidí v ňom narážku na pokoru. Podľa tejto interpretácie sa žalmista nepýta, **odkiaľ** mu **príde pomoc**, ale skôr hovorí, že **pomoc** mu **príde** z jeho pokory (keď prijme svoju nemohúcnosť a slabosť). Toto je cesta neustáleho zdokonaľovania sa a duchovného **výstupu**. Lebo kto sa vo vlastných očiach zníži, ten v Božích očiach vystúpi ešte vyššie a ešte viac sa priblíži k svojmu Stvoriteľovi (porov. Feuer 1996, 1511).

121,2 **Pomoc mi (príde) spreď PÁNA** – Autor si na svoju otázku odpovedá ubezpečene. Zložená predložka *spreď* sa začína tou istou predložkou ako zložená predložka *odkiaľ* vo v. 1. Barker v tomto detaile vidí rétorické aj sémantické prepojenie otázky s odpoveďou (porov. text. pozn.), pretože zdôrazňuje smerovanie Božieho konania voči človeku s jednoznačným úmyslom poskytnúť mu pomoc (1995, 174).

Ktorý utvoril nebo a zem – Už v Gn 14,18-19 Melchizedech, kráľ Salema (tradične chápaného ako Jeruzalema; porov. Dubovský 2008, 370), požeňnal Abrama s odvolaním sa na *Stvoriteľa nebies i zeme*. Na túto slávnostnú formulu požeňnaní sa viaže aj želanie pomoci od PÁNA (porov. Ž 115,15; 124,8; 134,3; 146,5-6). Podľa H.-J. Krausa toto požeňnanie má v žalmistovi vzbudiť nielen dôveru v absolútnu stvoriteľskú Božiu moc, ale zároveň aj utvrdiť jeho vieru v prostredí, ktoré Boh od čias patriarchov vybral na stretávanie sa s ním (1993, 429).

Rabínsky komentár: **Pomoc mi (príde) spreď PÁNA, ktorý utvoril nebo a zem.** Midraš túto vetu, spolu s predchádzajúcou otázkou, tvorivo mení na dialóg medzi Bohom a Izraelom: „(Odkiaľ mi príde pomoc? Uvažuje vyššie Izrael. A) takto povie Svätý, nech je požeňnaný, Izraelu: „Viete, kto vám **príde na pomoc**? Ten, **ktorý utvoril nebo a zem**“ (Midraš *Teb* in: Braude 1959, 294). Podľa mienky z 12. stor. sa tu žalmista vyjadruje „prorockým spôsobom, alebo vyjadruje nádej: pre mňa nie je nevyhnutná pomoc človeka, iba ak pomoc PÁNA samotného/jediného, ktorý urobil výšiny (nebies) aj nížiny zeme“ (Ibn Ezra).

Patristický komentár: Tento verš nás podľa Teodoretu napomína, aby sme nečakali **pomoc** od ľudí, ale spoliehali sa výlučne na Božiu dobrotu. S cieľom ukázať, že Božia pomoc je naozaj účinná, pripojil žalmista slová: **ktorý utvoril nebo a zem**. V nich máme veľké prisľúbenie, lebo ten, kto skrze svoje slovo dokázal všetko utvoriť, je schopný naplniť aj všetky naše potreby. (Teodoret z Kýru, *Int. Ps.* 120,2: PG 80, 1877–1878). Podľa Origena, žalmista nepripojil tieto slová nadarmo. Ak totiž Pán **utvoril nebo a zem**, môže všade, dokonca i v cudzej krajine, prinášať ľuďom svoju pomoc a vystierať svoju ruku aj k barbarom. (Origenes, *Sel. in Ps.* 120,1: PG 12, 820B)

121,3 **Nedopuší, aby sa zapotácala tvoja noha** – Od tohto verša pravdepodobne hovorí iná osoba, kňaz prepúšťajúci pútnika alebo príbuzný, priateľ či spolu-

pútnik (Limburg 1985, 184), ktorá ho ubezpečuje o Božej ochrane. Žalmista používa výraz **sa zapotácala** **וַיִּמָּלֵךְ**. Sloveso v konjugácii **qal** označuje kolísanie, vybočenie. Ako metafora označuje, že vrchy, ktoré sú symbolom stability a nehybnosti, sa začnú kolísať (porov. Iz 54,10). Ak sú spojené so slovom *noha* (Dt 32,35; Ž 38,17; 55,23; 66,9; 94,18), môžu označovať pošmyknutie, stratenie rovnováhy, zapotáčanie sa. Obraz potáčajúceho sa človeka, resp. jeho nôh, pripomínajú aj ďalšie žalmy (porov. vyššie), podľa ktorých je Boh jedinou ochranou a zárukou istej chôdze cestou života, rovnako vo fyzickom, ako aj morálnom zmysle (Hroboň 2017, 178.397; 2018, 538), a zasa sú žalmy, ktoré hovoria o Božej stálosti oproti stvorenému svetu (porov. 93,1; 96,10; 104,5) (Hossfeld a Zenger 2011, 326).

Rabínsky komentár: „Čo sa myslí tým, že **nedopustí, aby sa pošmykla** (tu: **zapotácala**) **tvoja noha**? Keď všetkým ľuďom hrozí, že sa zošmyknú do Gehenny (pekla), ty sa nepošmykneš. Podobne verš: *Mne patrí pomsta a odplata, ich noha sa pošmykne/zapotáca načas* (Dt 32,35 vl. prekl.) znamená, že keď sa noha bezbožných pošmykne, ty sa nepošmykneš, lebo je povedané: *On chráni nohy svojich zbožných* (1 Sam 2,9 SEB)“ (MidrTeš in: Braude 1959, 294–295). Neskorší komentátor hovorí, že slovami **nedopustí, aby sa zapotácala tvoja noha** sa budú navzájom povzbudzovať zajatci vo vyhnanstve. Jeden druhému povie: „Dobre si urobil, že si dôveroval PÁNOVI, lebo tá nesklame! Aj keby vyhnanstvo/zajatie trvalo veľmi dlho, neklesaj na duchu, lebo PÁN istotne **nedopustí, aby sa zapotácala tvoja noha**“ (porov. Radak in: Feuer 1996, 1511).

Patristický komentár: Spolu so žalmistom si tento verš opakuje každý, kto si pri svojom výstupe dáva pozor, aby sa mu **nezapotácala noha** a aby nespadol. Naše nohy sa môžu zapotácať rovnakým spôsobom, ako sa to stalo prvým ľuďom v raji. No ešte prv sa zapotácal ten, ktorého miesto bolo medzi anjelmi. Ten padol a z anjela sa zmenil na diabla. Príčinou jeho pádu bola totiž pýcha. Preto Augustín zdôrazňuje, že pýcha je jedinou vecou, ktorá môže zapríčiniť aj naše zapotáčanie. Ona spôsobuje, že človek stratí stabilitu a zrúti sa dolu. Zatiaľ čo láska nás núti kráčať dopredu, pýcha nás vedie k pádu. (Augustín, *En. Ps.* 120,5: CCSL 40, 1789–1790) Origenes zdôrazňuje, že ak sa od Boha nebudeme odvracať a nebudeme zdrojom pohoršenia pre iných, vtedy k nám Pán vystrie svoju ruku. Stačí len vykročiť na cestu a on nás chyť, aby sme sa nezapotáčali. (Origenes, *Sel. in Ps.* 120,3: PG 12, 820B)

Nezdriemne ten, ktorý tá stráži – V tomto žalme sa pojem *strážitiť* vyskytuje celkom šesťkrát, z toho trikrát s menom PÁN. Podľa Gn 2,1-3 Boh po skončení tvorenia sveta, čiže na siedmy deň, odpočíval. To však neznamená, že sa viac o stvorenie nestaral. Preklad Gn 2,3 MT hovorí len to, že *si odpočinul od všetkej svojej práce, ktorú Boh stvoril, aby sa vykonala, lebo ešte bolo čo urobiť (v budúcnosti)* (Dubovský 2008, 82). Tak aj Ž 121 tvrdí, že jestvuje *creatio continua* v úlohe ochrany stvorenia, čiže celého diela. Človeku dáva istotu, že základy, na ktorých je človek ako koruna tvorstva postavený, budú pevné, a vďaka tomu je v bezpečí aj on sám. Áronovské požehnanie v Nm 6,24 spája Božie požehnanie so strážením/ochranou človeka. Prorok Eliáš pohanským prorokom pripomínal, aby svojich bohov vzývali hlasnejšie, pretože sa práve mohli oddávať spánku, no na jeho modlitbu skutočný Boh Izraela reagoval ihneď (porov. 1 Kr 18,27.37-38). Text je pravdepodobne reakciou na texty SBV, podľa ktorých bohovia spá-

PÁN je tvoj strážca

vali a nechceli byť rušení krikom a modlitbami ľudí (Atra-Hasis Tab. I; Enuma Eliš Tab. I).

Rabínsky komentár: Midraš uvažuje nad slovami **nezdriemne ten, ktorý ťa stráži**. Ved či môže v nebesiach niekto spať? Určite nie, lebo Písmo hovorí: *Hľa, bdely¹ a svätý zostúpil z nebies* (Dan 4,10 vl. prekl.) a slovo *bdely* dokazuje, že v nebi niet spánku. Prečo teda žalmista zdôrazňuje, že **ten, kto ťa stráži, nedrieme**? Lebo z nešťastí, ktoré zastihli Izrael, by sa mohlo zdať, opovážlivo povedané, že Boh vtedy spal. Ved aj Asaf hovorí: *Zobud' sa! Prečo spíš, Pane?* (Ž 44,24). Útechu prináša prorok: *Či môže zabudnúť žena na svoje nemluvná a nezľutovať sa nad synom svojho lona? Keby aj na nebo zabudla, ja na teba nezabudnem* (Iz 49,15 SEB) (porov. *MidrTeh* in: Braude 1959, 294). Božia ochrana sa s ľudskou vôbec nedá porovnať, lebo telesný strážca sa unaví a občas zaspí aj počas stráženia, no PÁN si nikdy ani len **nezdriemne** (porov. Malbim in: Feuer 1996, 1511).

Komentár klasikov spirituality: Ján Klimak nám dáva v tomto verši za vzor Ježiša Krista. Hoci je všemohúci, utekal pred kráľom Herodesom, ktorý usiloval o jeho život. Kristova obozretnosť má tak byť vzorom všetkým nerozvážnym ľuďom, aby sa nevrhali do pokúšenia. Pýcha nás neustále sprevádza. Je preto potrebné, aby sme boli stále bdeli a nikdy si nepomysleli, že sme dosiahli nejaký úspech. (*Nebeský žebřík*, 210)

121,4

Hľa, nedrieme ani nespí – Je tu dôrazné opakovanie myšlienky z v. 3b pomocou častice הַהֲ (porov. text. pozn.). Podobne ako vo v. 6, kde sa používajú merizmy slnko a mesiac, deň a noc, *driemanie* tu predstavuje polospánok zvyčajne cez deň, zatiaľ čo *spánok* sa deje zvyčajne v noci (porov. Iz 5,27; Auffret 1995, 183). V Ž 7,7; 35,23; 44,24, 59,5, príp. 78,65 síce nachádzame vyjadrenia o PÁNOVOM spánku, no tie vychádzajú skôr z nedočkavosti žalmistu, pretože sa mu zdá, že Boh v stave ohrozenia nekoná (Hausmann 2010, 50).

Patristický komentár: Tento verš nás opäť varuje pred tým, aby sme nehladali pomoc u ľudí. Ak chceme nájsť strážcu a ochrancu, ktorý **nezadrieme ani nezaspí**, obráťme svoj pohľad opäť k Bohu. Sám Kristus totiž stráži (tu: *zachováva*) Izrael. Budme teda Izraelom, čiže tým, kto vidí Boha. Najprv ho musíme vidieť skrze vieru, až potom skrze nazeranie (porov. 2 Kor 5,7). Vierou očisťujeme svoje srdcia a Písmo v tejto súvislosti hovorí: *Blaboslavení čistého srdca, lebo oni uvidia Boha* (Mt 5,8 SEB). (Augustín, *En. Ps.* 120,6: CCSL 40, 1790–1792; Prosper Akvitánsky, *Exp. Psal.* 120,4: PL 51, 365)

Ten, ktorý stráži Izraela – Boh k príslubu nesmierneho potomstva, ktorý dal Abrahámovi a Izákovi, pridal Jakubovi aj príslub ochrany na všetkých cestách (porov. Gn 28,15). V Žaltári sa neraz na takúto ochranu obracia a spolieha aj človek v nebezpečenstve (porov. Ž 17,8; 25,20; 34,21; 41,3; 86,2; 97,10; 116,6; 140,5; 146,9).

Rabínsky komentár: „Izraelom je (tu) náš otec, Jakub. (Jemu Boh povedal: *Hľa, ja [budem] s tebou) budem ťa chrániť všade, kam pôjdeš* (Gn 28,15a) a on vtedy spal“ (Ibn Ezra). *Sifri* sa pýta: „Stráži Boh iba Izraela? Či sme nečítali, že stráži všetkých ľudí, ako uvádza Jób: *V koho ruke je duša každej bytosti a dych každého človeka?* (Jób 12,10) Prečo je potom Boh osobitne nazvaný *strážcom Izraela*? Je to preto, lebo pravým cieľom je strážiť Izrael. Lenže na to, aby ho strážil, živil a dozeral naň, dohliada aj na ostatné národy (porov. Feuer 1996, 1512).

1 Slovenské biblické preklady aram. slova עִיר (Dan 4,10; porov. 4,14) dávajú prednosť významu *strážca*.

PÁN ťa stráži – Zatiaľ čo vo v. 3-4 sa autor zameriava na opis pasívnej Božej ochrany (nedopustí, nedrieme, nespí), od tohto verša do konca žalmu približuje symbolickou rečou aktívne spôsoby ochrany Izraela na jeho cestách, najmä formou sprevádzania (porov. Ž 23; 80). Hebrejské spojenie (porov. text. pozn. k v. 3) môže byť aj nominálnou vetou, ktorá by sa dala preložiť *Pán je tvoj strážca*. Pomocou tejto nominálnej vety žalmista vytvára paralelizmus s nasledujúcou časťou verša.

Rabínsky komentár: **PÁN ťa stráži**, to znamená, že ťa ochráni „pred nepriateľom a pred každou chorobou, lebo on je tvojou tŕňou po tvojej pravej ruke“ (Ibn Ezra).

PÁN je tvojou tŕňou – Oproti Ž 91,1, kde Boh poskytuje úkryt a tŕňu v noci (Hroboň 2018, 467–468), tento verš PÁNA s tŕňou priamo stotožňuje. Tento obraz má predchodcov v literatúre SBV, kde takouto ochrannou tŕňou je baldachýn panovníka alebo aura božstva, ktorá symbolizuje jeho ochrannú moc (*TDOT* 12:379–380; Hossfeld a Zenger 2011, 327–329). Pojem tŕne je teda dosť široký na to, aby zapasoval do situácie nasledujúceho verša, kde poskytuje ochranu nielen vo dne, ale aj v noci (porov. 91,6).

Po tvojej pravej ruke – Pre tento výraz porov. text. pozn. Človek, ktorý má PÁNA **po pravej ruke**, má istotu, že sa nezapotáca na ceste (porov. v. 3; 16,8). Rovnako tak je PÁN aj ochrancom jeho práv pred mocnejšími (porov. 109,31), aj pomstiteľom za krivdy (porov. 110,5).

Patristický komentár: Rukou pravice treba podľa Prospera chápať moc, ktorú dal Boh tým, čo v neho uverili, aby sa mohli stať Božími synmi (porov. Jn 1,12). (Prosper Akvitánsky, *Exp. Psal.* 120,5: PL 51, 365)

Cez deň ťa slnko nezasiahne – Pre pocestného, prechádzajúceho pustatinou bez stromov, bola možnosťou úkrytu pred páľavou poludňajšieho slnka práve tŕňa vrchov, skál alebo skalných jaskýň či oblakov (porov. Iz 16,1.3; 1 Kr 19,9.13; *TDOT* 12:377). Poludňajšie slnko mohlo spôsobovať nielen úpal, ale aj slepotu (porov. Sir 43,4; Jon 4,8; 2 Kr 4,18-20). Pútnik si má uvedomiť, že iba Stvoriteľovi neba a zeme treba vďačiť za primeranú ochranu, ktorá sa mu počas cesty ponúka (porov. kom. k v. 2; Allen 2002, 208).

Patristický komentár: V kontexte boja za jednotu Cirkvi v severnej Afrike na počiatku 5. stor. ponúka Augustín duchovný výklad tohto verša a zdôrazňuje, že toho, kto z lásky ku Kristovi znáša v Cirkvi škandály, **vo dne slnko nespáli**. Naopak, spáli tých, ktorí sú telesní a prežívajú pohoršenie, pretože nedokážu zničiť isté problémy a nezгоды v Cirkvi. Takíto ľudia sa často od Cirkvi odvracajú a narušajú jej jednotu. (Augustín, *Tract. in ep. Ioh.* I,12: BA 76, 96–97) S negatívnym obrazom slnka sa stretávame tiež u Gregora Nysského, ktorý stotožňuje slnko z nášho verša s nepriateľským útokom pokušenia a hovorí, že **slnko vo dne** nespáľuje toho človeka, ktorý má pomoc *od Pána, ktorý utvoril nebo i zem* (v. 2) (Gregor Nysský, *In Cant.* II, 1,6ab: Herder, 172–173) Pri výklade tohto verša Teodoret poukazuje na vtedy rozšírený názor, že mesiac je nielen vlhký, ale aj horúci, a dokáže spáliť telesá rovnako ako slnko. Vzápätí však dodáva, že žalmista mal na mysli niečo iné. Posolstvom jeho slov je, že vo dne aj v noci sa bude človek tešiť z Božej prozreteľnosti, ktorá ho uchráni od každej ujmy. Slová verša sú zároveň pripomienkou minulých dejín, keď tí, ktorých Pán vyslobodil z egyptského otroctva, boli zahalení oblakom, aby ich slnečné lúče nespálili (porov. Nm 9,21-22). (Teodoret z Kýru, *Int. Ps.* 120,6: PG 80, 1879–1880)

PÁN je tvoj strážca

Ani mesiac v noci – Štyri merizmy tohto žalmu (nebo-zem, deň-noc, slnko-mesiac, odchod-príchod) úzko korešpondujú so štvrtým dňom stvorenia (Gn 1,14-19; Ž 104,19-23; porov. Grimm 2010, 48–50). Na rozdiel od pozitívnej funkcie slnka a mesiaca ako časomieri, tento verš hovorí o ich negatívnych vlastnostiach. V prípade mesiaca nemuselo ísť o jeho viditeľné pôsobenie ako pri slnku, jednako sa mu pripisoval vplyv na psychiku človeka. Výraz *σεληνιαξερθαι* *byť námesačný* (Mt 4,24; 17,15) sa v mnohých moderných prekladoch stotožňuje s epilepsiou (Allen 2002, 208). V Babylone bol boh mesiaca zodpovedný za horúčky a malomocenstvo, prípadne aj za posadnutosť démonmi (Kraus 1993, 430). Podľa Grimma sa v tomto verši myslí na všetky duševné choroby (2010, 52).

Rabinsky komentár: Slovo **deň** tu neznamená dvadsaťštyri hodín, ale tú časť dňa, keď nie je noc. Vie sa, že horúčava na slnku škodí, a známe je aj to, že mesiac zvyšuje nočnú vlhkosť (vzduchu), čo plodí rôzne choroby (porov. Ibn Ezra in: Strickman 2016, 438). R. Hirsch vysvetľuje **slnko a mesiac** ako dvojité obraz najväčšej hrozby, aké Židia vo vyhnanstve čelia. Keď dosiahnu úspech a prestíž, budú sa vyhrievať akoby na *slnku* slávy, ale jeho lesk a nádhera ich môžu oslepiť. Môžu sa stať arogantnými a príliš sebaistými, až zabudnú na Boha aj na to, že sú vo vyhnanstve. Druhá hrozba spočíva v tom, že vo vyhnanstve sú neraz odsúdení znášať temný údol. Ako obeť nenávisť a prenasledovania sa dostávajú do tmy izolácie ako nočné tvory. Preto žalmaista uisťuje Izrael: Ak budete dôverovať PÁNOVI, rozptýli úzkosť vyhnanstva, tak ako **mesiac** zaháňa nočnú tmú. Ba ešte viac. Tak vás zacloní, že ani **slnko** cudzích kultúr a blahobytu vás nezaslepí (porov. Feuer 1996, 1513).

Komentár klasikov spirituality: Izaiáš Samotár interpretuje tieto verše ako znak duchovného víťazstva nad diablom. Ak vidíme, že vo svojom vnútri pestujeme dobrú úrodu, už sa neudúsime kúkolom zlého. Ak zistíme, že démoni sa od nás nechotne stiahli, presvedčení, že je zbytočné robiť ďalšie útoky na naše zmysly, potom nám slnko neublíži cez deň a ani mesiac v noci. Ak si udržujeme svoj príbytok, ako si praje Boh – potom Boh sám zatieni náš stan, pretože je jeho. (*On Guarding the Intellect*, 26)

121,7

PÁN ťa stráži od všetkého zlého – Všetko zlé tu treba chápať ako súhrn negatívnych udalostí každého druhu (Briggs a Briggs 1960b, 447). Veľmi zlé sú choroby a bolesť, chudoba a bezdetnosť vo fyzickom zmysle. V morálnom zmysle je zasa zlé všetko, čo vzdaluje od Boha, najmä zlé skutky, konané v protiklade s Božou vôľou (porov. Mich 2,1). Jedinou podmienkou pre to, aby Boh človeka mohol ochrániť pred každým zlom, je dovoliť mu byť nablízku, čiže slovami proroka Micheáša, pokorne chodiť so svojím Bohom (porov. Mich 6,8; Varšo 2010, 205.281–282).

Rabinsky komentár: **PÁN stráži**, „od všetkého zlého, čo sa človeku stane zvonka i zvnútra“ (Ibn Ezra). Niektorí komentátori hovoria, že prvá časť verša sa týka tohto sveta a druhá časť sveta nastávajúceho (porov. Feuer 1996, 1513).

Stráži tvoju dušu – Keďže tým najväčším zlom je pre človeka smrť, aj slová tohto polverša poukazujú na najvyššiu hodnotu pre človeka i pre Boha, t. j. na život, obrazne dušu. Boh totiž nechce smrť hriešnika, ale aby sa zachránil a žil porov. (Ez 18,23.27-28). Podstatné je teda konať spravodlivo v jeho prítomnosti (porov. Tob 13,8; Mich 6,8).

Patristický komentár: Pán nás chráni (tu: **zachová**), nie aby sme v tomto živote netrpeli nijaké zlo, ale aby naša duša prešla protivenstvami bez ujmy. Pán chráni dušu, aby sa v pokušeních nezranila a aby napokon bezpečne prešla do večného štastia (porov. v. 8). Písmo o tom hovorí nasledovné: *Bob je verný. On vás nedovolí skúšať nad vaše sily, ale so skúškou dá aj schopnosť, aby ste mohli vydržať.* (1 Kor 10,13 SSV) (Prosper Akvitánsky, *Exp. Psal.* 120,7: PL 51, 366)

PÁN stráži tvoj odchod a tvoj príchod – Sprevádzanie na ceste znamená kráčanie tam aj späť. Posledný verš spolu s predošlým pôsobí ako súhrn všetkého, čo PÁNA robí strážcom. Prvé tri výskyty tohto slovesa v podobe menného prísudku (v. 3b.4b.5a) definujú, kto stráži Izraela, zatiaľ čo posledné tri slovesá vyjadrujú aktívnu činnosť PÁNA v prospech pútnika a zároveň ju obohacujú pojmom úplnosti: ochrana pred všetkým zlým (porov. v. 7a), ochrana celého života (porov. v. 7b) a ochrana na všetkých cestách (porov. v. 8a) (Hossfeld a Zenger 2011, 329). *Vychádzanie a vchádzanie* sú aj odborné výrazy, ktoré označujú vychádzanie z mesta na vojenské ťaženie a návrat do mesta po víťazstve (porov. Joz 14,11; 1 Sam 29,6). Toto metaforické vyjadrenie dáva žalmu ďalší, vojenský rozmer. Podobne slnko (božstvo Šamaš) a mesiac (božstvo Sin) boli obrazmi božstiev, ktoré mali svoje vojnové šíky, ktorými mohli zasiahnuť nepriateľov. Z tohto uhla pohľadu žalmista používajúc obrazy SBV poukazuje nielen na prírodné živly, ale aj démonov a božstvá, ktoré nezasiahnu toho, kto sa utieka k PÁNOVI, Stvoriteľovi, teda Pánovi všetkých bytostí. *Vychádzanie a vchádzanie* má tiež význam schopnosti organizovať každodenný biznis (porov. Dt 31,2; 2 Kr 11,8; 19,27). Z tohto uhla pohľadu sa žalm prihovára ľuďom, ktorí sa namáhajú v každodennej práci a útrapy dňa (slnko) alebo noci (mesiac) ich nezasiahnu.

Rabínsky komentár: Verš nehovorí bližšie, kam má niekto odísť, ani odkiaľ sa má vrátiť, a práve to sa usilujú komentáre doplniť. Targúm napr. hovorí: „PÁN bude strážiť tvoj odchod za tovarom (obchodovaním) a tvoj príchod, aby si sa zaoberal Tórou, odtiaľ až naveky“ (*TgTeb*). Podľa Radaka, verš hovorí o **odchode** Izraela z vyhnanstva a o jeho **príchode** do svätej zeme. PÁN bude oboje strážiť a po skončení posledného vyhnanstva sa postará o to, aby mohli v krajine ostať bezpečne a natrvalo, **odteraz až naveky** (porov. Radak in: Feuer 1996, 1513).

Patristický komentár: Origenes interpretuje tieto slová v alegorickom zmysle a hovorí, že **odchod** tu symbolizuje odklon duše od zloby hriechu a príľnutie ku čnosti, zatiaľ čo **príchod** treba podľa neho chápať ako prechod od čnosti k poznaniu Boha. (Origenes, *Sel. in Ps.* 120,8: PG 12, 820C) Slová „Pán bude chrániť“ (tu: **zachová**) sa podľa Hilára nevzťahujú na náš pozemský život, ale sú očakávaním budúceho dobra, ktoré dosiahneme, keď vďaka Pánovej ochrane vyjdeme z tohto tela a vstúpime do nebeského kráľovstva. (Hilár z Poitiers, *Tractatus super Psalmos* 120,16: CCSL 61B, 25). Augustín interpretuje tento **príchod a odchod** v duchovnom zmysle a vysvetľuje ho na pozadí boja s hriechom. Keď sme v pokušení, vchádzame, keď pokušenie porazíme, vychádzame. Písmo o príchode a odchode hovorí nasledovné: *Pec skúša výrobky hrnčiara a spravodlivého skúša súženie* (Sir 27,5). Ak sú dobrí ľudia ako hrnčiarske nádoby, treba ich ako hrnce vložiť do ohňa. To, či budú kvalitné, sa ukáže, až keď vyjdú z pece von. Pán ako hrnčiar dobre vie, ktoré z nádob neprasknú. Sú to tie, ktoré nemajú v sebe bubliny pýchy. Preto je pokora najlepším ochrancom vo všetkých

121,8

PÁN je tvoj strážca

pokúšeniach. Keď odchádzame zo slzavého údolia tohto života a vystupujeme hore, Pán chráni náš **odchod odteraz až naveky**, lebo keď konečne prejdeme všetkými pokúšeniami, vo večnosti nás už nebude prenasledovať nijaká žiadostivosť ani hriech. (Augustín, *En. Ps.* 120,14: CCSL 40, 1800)

Odteraz až naveky – Týmto časovým merizmom žalm uzatvára myšlienku úplnej Božej starostlivosti o pútnika, a ak ide o formulu záverečného pozhnanania (porov. Ž 115,18), môže to byť v situácii prepustenia pútnika na cestu domov (Kraus 1993, 430). Pre viac informácií o tomto merizme porov. kom. k Ž 113,2 (Hroboň a Kacian 2020, 384).

Komentár klasikov spirituality: Ján Kalvín vysvetľuje zmysel tohto verša ako ochranu Boha, ktorý svojím Duchom nepochybne riadi počas života všetko, čo podnikneme, aby to bolo úspešne dokončené. Božia prozreteľnosť je základom tohto verša, a kým nedôverujeme Bohu, dovtedy by sme podľa Kalvína mali hľadať vo Svätom písme všetko, čo sa dotýka Božej prozreteľnosti, kým nebude hlboko zakorenená v našom srdci. (*Commentary on Psalms*, 44)

Kompozícia

Štruktúra

Žalm vytvára kompaktný poetický celok. Literárne je prepojený pomocou anadiplozy (*PLBV*, 198), ktorá je typickou črtou pútnických žalmov: autor postupuje opakovaním dôležitého slova od jedného verša k druhému. Príkladom sú tu výrazy *moja pomoc*, ktorým sa končí prvý verš a začína sa druhý, *môj strážca* vo v. 3.4 a 5, *strážiti* vo v. 7 a 8. Dá sa povedať, že s touto technikou spájania myšlienok vo veršoch sa stretávame v pútnických žalmoch často. Po úvodnom zvolaní žalmista prechádza vo v. 3 do 2. os. sg. a obracia sa na Boha ako na partnera dialógu (porov. v. 3-8). Z tohto uhla pohľadu môžeme rozdeliť žalm do nasledujúcich celkov:

Hľadanie pomoci u PÁNA (v. 1-2)

PÁN je strážcom Izraela

- pred pádom na ceste (v. 3-4)
- pred slnkom a mesiacom (v. 5-6)
- pred všetkým zlom (v. 7-8)

Ďalšou rétorickou technikou, použitou v tomto žalme, je anafora. Pomocou slova PÁN, ktorým sa začínajú v. 5.7 a 8, žalmista rozdeľuje žalm na menšie celky. Vo v. 1 je Boh charakterizovaný prívlastkom *moja pomoc*. Vo v. 2 je *moja pomoc* stotožnená s PÁNOM, ktorý sa stáva adresátom žalmistových modlitieb. Vo v. 2-4 je PÁN stvoriteľ neba a zeme, ktorý nielenže stvoril nebo a zem, ale sa o ne aj naďalej stará. Vo v. 5-8 sa PÁN dostáva ešte viac do popredia pomocou

anafory. On ochraňuje všetky aspekty života človeka. Z tohto hľadiska môže byť žalm rozdelený do nasledovných celkov:

- I. Výkrik (v. 1)
- II. Odpoveď (v. 2-8)
 - Boh stvoriteľ (v. 2-4)
 - Boh ochranca (v. 5-8)

Opis

Prvý verš Ž 120 bol nasmerovaný k Bohu, ktorý vždy vypočul volanie o pomoc. 121,1-2
Potom, ako v závere žalmu zaznela frustrácia žalmistu z jeho zápasu o pokoj s nepriateľmi okolo neho, svoje oči opäť dvíha s nádejou na pomoc zhora. Obsahom sa tento žalm podobá Ž 91, v ktorom sa žalmista s dôverou obracia na Boha s prosbou o ochranu (Hroboň 2018, 482–485). Úvod žalmu je monológom v 1. os. sg., ktorý sa končí podobne ako Ž 120,1 sebauistením, že žiadanú pomoc dostane.

Vo v. 3-8 sa žalmista alebo blízky človek (porov. kom.) cez desaťnásobné 121,3-4
použitie zámen 2. os. sg. virtuálne obracia na pútnika, ktorému hovorí o svojej istote a zároveň uisťuje aj jeho o tom, že PÁN, ktorý stráži Izraela, stráži aj jednotlivca. Obsahom tohto uistenia je v oboch veršoch dôrazné tvrdenie (*veru*), že strážca nedrieme.

Ochranou pred vonkajšou nepriazňou je pre pútnika PÁN s mocou zabrániť 121,5-6
slnku aj mesiacu škodiť svojimi účinkami. Toto je obsah v. 5-6, ktoré poukazujú na Stvoriteľa neba i zeme z v. 2.

Dôraz na meno PÁN jeho opakovaním vo v. 5 je ešte výraznejší vďaka jeho 121,7-8
opakovaniu aj na začiatku v. 7 a 8. Vrcholom Božej ochrany je stráženie života (v žalmoch *duše*) v jeho fyzickej, morálnej, časovej aj priestorovej celosti. Posledný verš sa vracia témou cestovania k v. 3, čím tematicky uzatvára druhú časť žalmu a tiež ponúka ubezpečenie pre človeka v neustálom boji so zlom v Ž 120. Pohľad na vrchy vo v. 1 s rečníckou otázkou možno teda chápať ako pohľad dohora, ktorý má pokračovať až k PÁNOVI (porov. Ž 123,1), no môže byť aj motívom Jeruzalema, ktorý sa bude konkretizovať v nasledujúcom Ž 122.

Aplikácia

Teologická aplikácia

Ak sa pri pútnických žalmoch vo všeobecnosti uvažuje o viacerých možnostiach ich vzniku, v prípade Ž 121 sa ukazuje, že účelom jeho vzniku bolo putovanie nábožných Izraelitov do Jeruzalema. Je možné, že ide o dialóg medzi tými, ktorí sa vydávali na cestu, a tými, ktorí ich vypevádzali.

PÁN je tvoj strážca

Podstatnou teologickou charakteristikou Ž 121 je pútnikova dôvera v Boha. *Dvíhať oči* je synonymom hľadania pomoci. Žalmista upiera svoj pohľad *k vrchom*, to znamená smerom na Jeruzalem. Odtiaľ, *spred PÁNA*, očakával pomoc. Vo v. 2 je pri zmienke o PÁNOVI ako garantovi pomoci vyjadrená aj bližšia charakteristika, ktorá vyznieva ako vyznanie viery: *ktorý utvoril nebo a zem*. Je možné vidieť v ňom aj určitú aktualizáciu, podobne ako vyznal prorok Jonáš na lodi: *Mám bázeň pred PÁNOM, Bohom nebies, ktorý utvoril more a súš* (Jon 1,9 SEB). Teda žalmistovo vyznanie viery vyjadruje dôveru v PÁNA, ktorý je jediný a všemohúci, Pán neba i zeme, teda celého univerza. V dôvere k tomuto PÁNOVI sa nábožný Izraelita vydáva na cestu.

Metaforické vyjadrenie o nohe, ktorá sa nezapotáca, a o strážcovi, ktorý nespí, je taktiež manifestáciou dôvery v Boha, ktorý bdie a chráni. Pútnik tu svoju vieru spája s náboženskou skúsenosťou všetkého ľudu: *ten, ktorý stráži Izraela* (v. 4). Boh, pastier Izraela, neustále bdie a sprevádza svoj ľud, a nepozná pritom odpočinok. Ide už nielen o pomoc, preukázanú pútnikovi na jeho ceste do PÁNOVEJ svätyne, ale aj o PÁNOV sprievod počas putovania.

Ďalším symbolom, ktorý sa v žalme uvádza, je symbol dňa a noci. Aj v tomto prípade ide o metaforické vyjadrenie permanentnej garancie, s ktorou mohol izraelský pútnik zo strany PÁNA počítať a spoliehať sa na ňu. Vyjadrená je pomocou realistického aspektu ohrozenia a ťažkostí, ktoré putujúcemu človekovi spôsobuje slnko cez deň a mesiac v noci. PÁN má moc aj nad slnečnou horúčavou, aj nad domnelými zlými účinkami mesiaca počas nočného pochodu.

Kategória *odchodu* aj *príchodu* znamená nielen príchod do Jeruzalema a odchod zo svätého mesta, ale každé podujatie, na ktoré sa nábožný Izraelita vo svojom živote podujme. Slová *odchod* a *príchod* naznačujú aj schopnosť správneho rozhodovania sa, vládnutia, ako v prípade Šalamúna (porov. 1 Kr 3,7). Žalmista teda prejavuje svoju dôveru v PÁNA, že v každom čine, ktorý odteraz vykoná, a v celom čase, ktorý mu bude ešte daný, bude požívať špeciálnu Božiu ochranu *odteraz až naveky* (v. 8).

Pastoračná aplikácia

Pútnické žalmy sú zostavené tak, že predstavujú „modlitebnú knihu“ nábožného pútnika do jeruzalemskej svätyne. Sú to zároveň obrazy života človeka. Predstavujú životnú púť, teda životnú cestu, ktorú má človek zavŕšiť na PÁNOVOM vrchu.

Pravou výšinou, na ktorú aj my ako veriaci ľudia upierame svoj zrak a očakávame odtiaľ pomoc, je Ježiš Kristus. Od neho dostávame pravý život. On je náš strážca, náš ochranca, ktorý neustále bdie nad nami a stráži nás.

Pán je náš strážca, ktorý nás sprevádza celým našim životom a chráni nás v nebezpečenstvách. Veríme, že nebudeme opustení v čase skúšky ani v rozličných prenasledovaniach či iných ťažkostiach.

Kresťania teda môžu dúfať v Pánovu pomoc a ochranu pred každým zlom. Sám Ježiš Kristus naučil svojich učeníkov v modlitbe Pána prosiť o Božiu pomoc: ... *neved' nás do pokušenia, ale zbav nás zlého* (Mt 6,13 SEB).

Toto presvedčenie kresťanov zaznieva pri každom vysluhovaní sviatostí a svätenín, pri jednotlivých sláveniach liturgického roka a pod. Tak sa celý život kresťana stáva cestou dôvery v stálu Božiu pomoc a cestou nádeje, že s Božou pomocou dosiahneme cieľ nášho putovania, ktorým je stretnutie s Pánom.

Liturgická aplikácia

V pokoncilovej liturgii sa tento žalm používa pri nasledujúcich liturgických sláveniach:

– ako druhý žalm večerných chvál v piatok druhého týždňa (porov. napr. LH I, 757–758),

– ako druhý žalm doplnkovej psalmódie v modlitbe cez deň v rámci predpoludnia (napr. LH I, 1021). Doplnková psalmódia je *terminus technicus*, označujúci pútnické žalmy, ktoré sa môžu použiť pri slávení liturgie hodín slávnostným spôsobom, keď sa modlia všetky tri časti – modlitba predpoludním, napoludnie a popoludní.

– ako prvý žalm večerných chvál officia za zosnulých (porov. napr. LH I, 1429–1430),

– ako druhý žalm večerných chvál sviatku Premenenia Pána (porov. LH IV, 1310).

Druhý verš žalmu *Pomoc nám príde od Pána, ktorý stvoril nebo i zem* je antifónou žalmu 29. nedele v roku C (porov. OLI/C, 334–335). Žalm nadväzuje na čítanie Ex 17,8-13, v ktorom sa opisuje boj Amaleka s Izraelom, keď Áron a Hur držia Mojžišovi ruky a Izrael vo svojom boji zvíťazí. Žalm programovo premostuje text Exodu s druhým čítaním 2 Tim 3,14–4,2, v ktorom Pavol povzbudzuje Timoteja, aby celým svojím bytím hlásal Božie slovo. Vnútorň vzťah možno nájsť aj v evanjeliu tejto nedele Lk 18,1-8 o vdove, ktorá prosí o pomoc neobjácneho sudcu. Vnútorňá idea sa skrýva najmä vo verši: *A Boh neobráni svojich vyvolených, čo k nemu volajú dňom i nocou, a bude k nim neušímavý?*

– je antifónou žalmu pondelka 10. týždňa druhého feriálneho cyklu (porov. OL IV, 130–131). Žalm nadväzuje na prvé čítanie 1 Kr 17,1-6, kde sa opisuje zásah Všemohúceho proti Achabovi a Izraelu a starostlivosť Pána o svojho proroka, keď ho nasycuje prostredníctvom krkavcov. Žalm zvyrazňuje túto starostlivosť o proroka.

– je antifónou žalmu čítania v omši za utečencov a vyhnancom *ad libitum* (porov. OL V, 594–595), keď dopĺňa prvé čítanie Dt 24,17-22, v ktorom Mojžiš dáva príkazy izraelskému národu, ako sa má správať k slabším a cudzincom a má pamätať, že on sám bol vyhnancom v Egypte.

PÁN je tvoj strážca

Tento žalm možno použiť ako žalm *ad libitum* pri čítaniach omší pri prijatí pokrsteného do spoločenstva Cirkvi (porov. OLV, 599) a pri vysluhovaní sviatosti pomazania chorých (porov. OUI, 129).